

שינוי בשיעורי תעסוקה בשנים 2014-2023

מסמך זה עוסק בשינוי בשיעורי התעסוקה בשנים 2014-2023. במסמך יוצגו תיאור יעדי תעסוקה של הממשלה לשנת 2020 ולשנת 2030, נתונים על שיעורי תעסוקה ומועסקים בשנים 2014-2023 לפי קבוצה באוכלוסייה, שינוי בשכר לפי קבוצה באוכלוסייה וסיבות אפשריות לשינויים בשיעורי התעסוקה במהלך שנת 2023.

1. יעדי התעסוקה של הממשלה

ביולי 2010 התקבלה החלטה של הממשלה ה-32 שבה נקבעו יעדי תעסוקה לשנת 2020.¹ בין היתר, נקבעו יעדים לשיעורי תעסוקה לעובדים בגילי 20-24 ובגילי 25-64 לפי קבוצה באוכלוסייה ומגדר. בשנת 2019 הוקמה ועדה נוספת לגיבוש **יעדי תעסוקה 2030**, בראשות פרופ' צבי אקשטיין. בוועדה המליצו לשים דגש על **איכות העבודה והעלאת שכר**, בד בבד עם המשך העלאת שיעורי תעסוקה, על ידי הרחבת היקף ההכשרות המקצועיות ותמרוץ כספי שלהן לשיפור מיומנויות העובדים.² בלוח 1 שלהלן מוצגים יעדי הוועדה לשנת 2030, יעד 2020 והנתון ברבעון השני של 2023.

לוח 1: יעדי תעסוקה לשנים 2020 ו-2030 ושיעורי תעסוקה ברבעון שני 2023 (באחוזים)³

קבוצה באוכלוסייה	מגדר	יעד 2020	יעד 2030	רבעון שני 2023
יהודים לא חרדים	גברים	83	86	87.2
	נשים	83	86	83.4
ערבים	גברים	78	83	76.4
	נשים	41	53	44.9
חרדים	גברים	63	65/70	55.8
	נשים	63	81	79.3

בלוח אפשר לראות הדברים הללו:

גברים חרדים: יעד שיעור תעסוקה הועלה מ-63% בשנת 2020 ל-65% בשנת 2030 (70% אם גיל הפטור לשירות צבאי ירד ל-22 ומטה), תוך התמקדות במתן הכשרות מקצועיות בגילים צעירים, שיפור ההון האנושי והמיומנות (אנגלית ומתמטיקה) ומתן תמריצים לשילוב בענפים עתירי שכר (הייטק). שיעור התעסוקה במחצית 2023 – 55.8%.

נשים חרדיות: יעד שיעור תעסוקה הועלה מ-63% בשנת 2020 ל-81% בשנת 2030. שיעור התעסוקה במחצית 2023 – 79.3%.

¹ החלטה 1994 של הממשלה ה-32, [הצבת יעדי תעסוקה לשנת 2010 – 2020](#), 15 ביולי 2010.

² משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, [ועדת תעסוקה 2020](#), אפריל 2019; [המלצות ועדת התעסוקה 2020](#), מרץ 2018.

³ החלטה 198 של הממשלה ה-36, [התוכנית הכלכלית לשנים 2021-2022](#), 1 באוגוסט 2021. אוניברסיטת רייכמן, [הוועדה לקידום תחום התעסוקה לקראת שנת 2030](#), דוח מסכם, אוגוסט 2020. הלמ"ס, [מעקב אחר יעדי תעסוקה ממשלתיים](#), 24 ביולי 2023.

גברים ערבים: יעד שיעור תעסוקה הועלה מ-78% בשנת 2020 ל-83% בשנת 2030. שיעור התעסוקה במחצית 2023 – 76.4%.

נשים ערביות: יעד שיעור תעסוקה הועלה מ-41% בשנת 2020 ל-53% בשנת 2030. שיעור התעסוקה במחצית 2023 – 44.9%. בוועדה הניחו כי הגידול המהיר בהשכלת הנשים ימשך ואולי אף יגבר, ובד בבד יטופלו החסמים לשילובן בתעסוקה, בדגש על השקעה ניכרת בהשבת מיומנויות התעסוקה שלהן ובהקניית השפה העברית. בוועדה הומלץ על המשך מיקוד פעולתם של מרכזי ההכוון התעסוקתי (ריאן) באוכלוסיית נשים ערביות, פיתוח תוכניות לשיפור המיומנויות וההון האנושי, בדגש על עברית, התאמת המענים בתחום מעונות היום, קידום הכשרות, ובפרט בתעשייה המסורתית והבינוי ותוכנית להסבה מקצועית של אקדמאים הנמצאים בתת-תעסוקה.

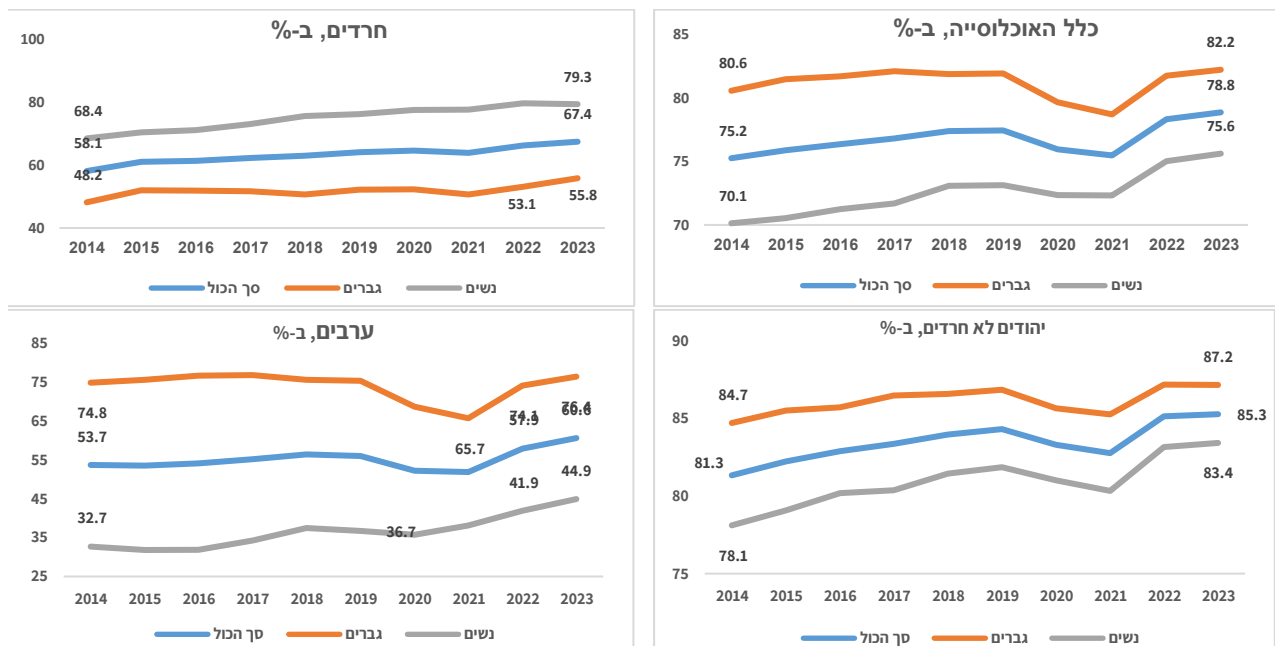
כמו כן, החליטה הממשלה על בסיס המלצות הוועדה לקבוע גם יעדי **איכות תעסוקה**, כמפורט בלוח 2, שנועדו להעלאת הפריון והשכר של קבוצות שנמצאות ברמת תעסוקה גבוהה, אך ברמת שכר נמוכה ומחסור במיומנויות נדרשות לשוק העבודה, כמו נשים חרדיות וגברים ערבים. לפי ההחלטה, עבור גברים ערבים יש להתמקד **בהעלאת ההון האנושי** כמו רמת העברית; עבור נשים חרדיות, יש להתמקד **בהגדלת היקפי המשרה** באמצעות תמריצים.

לוח 2: יעדי איכות התעסוקה לשנת 2030, גילי 25-39⁴

קבוצה באוכלוסייה	מגזר	היעד ל-2030
היקף אוכלוסייה	נשים	עלייה של 2.6% לשנה בשכר החודשי הנומינלי
ערבים	גברים	עלייה של 3% לשנה בשכר החודשי הנומינלי, שיעור גבוה מהצפוי לגברים יהודים לא חרדים
		עלייה בשיעור זהה לנשים יהודיות לא חרדיות
חרדים	גברים	עלייה בשיעור זהה לגברים יהודים לא חרדים
	נשים	עלייה של 3.3% לשנה בשכר החודשי הנומינלי, שיעור גבוה לנשים יהודיות לא חרדיות

2. שינוי במועסקים ושיעורי תעסוקה בשנים 2014-2023

תרשים 1: השינוי בשיעור התעסוקה בשנים 2014-2023 לפי מגזר⁵

⁴ ש.מ.

⁵ הלמ"ס, מעקב אחרי יעדי תעסוקה ממשלתיים, 24 ביולי 2023.

מהתרשים עולה כי בשנים האחרונות חל גידול בשיעור התעסוקה בכל המגזרים, מלבד במהלך משבר הקורונה. שיעור התעסוקה של כלל האוכלוסייה עלה ברבעון השני של 2023 ל-78.8% – 3.6 נקודות האחוז יותר מזה של 2014 וגבוה ב-1.4 נקודות האחוז מהרמה ב-2019. שתי קבוצות אוכלוסייה בלטו אחרי ההתאוששות ממשבר הקורונה, חרדים וערבים, כמפורט להלן:

חרדים: שיעור התעסוקה של גברים חרדים עלה ברבעון השני של 2023 ל-55.8% לעומת 53.1% בשנת 2022. בשנים 2015-2021 היה שיעור התעסוקה של גברים חרדים סביב ה-48%-52%. שיעור התעסוקה של נשים חרדיות עלה בכמעט 11 נקודות האחוז בשנים 2014 ועד הרבעון השני של 2023 ל-79.3%, שיעור גבוה מאוד בהינתן פריון ילודה של 6.5 ילדים. עם זאת, בשנת 2022, כ-58% מהנשים החרדיות עבדו במשרה חלקית, לעומת 34% מהנשים היהודיות הלא-חרדיות, וכ-40% מהגברים החרדים עבדו במשרה חלקית לעומת 17% מהגברים היהודים הלא-חרדים.⁶ משרה חלקית משמעותה גם שכר נמוך יותר ביחס לממוצע, כפי שמפורט בתרשים 2 שלהלן.

ערבים: שיעור התעסוקה של גברים ערבים עלה ברבעון השני של 2023 ל-76.4% לעומת 65.7% בשנת 2021. שיעור התעסוקה של נשים ערביות הגיע ברבעון השני של 2023 ל-44.9%, עלייה של 8.2 נקודות האחוז משנת 2019, אולם עדיין נמוך כמעט בחצי מזה של נשים יהודיות לא חרדיות (83.4%). שיעור התעסוקה של נשים ערביות ברבעון השני של 2023 הוא יותר מכפול מהשיעור בשנות ה-2000, ובא על רקע שיפור בנתוני ההשכלה וירידה בשיעור הפריון. בלוח 3 שלהלן מוצג השינוי במפת התעסוקה בשנת 2014 ובמחצית 2023.

לוח 3: השינוי במפת התעסוקה בשנת 2014 ומחצית 2023 (אלפים, גילים 25-66)⁷

קבוצה	מגזר	אוכלוסייה			מועסקים			לא מועסקים			שיעור תעסוקה		
		2014	2023	שינוי	2014	2023	שינוי	2014	2023	שינוי	2014	2023	שינוי
כלל האוכלוסייה	סך הכול	3,859	4,433	14.9%	2,904	3,495	20.4%	938	956	-1.8%	75.2	78.8	3.6
	גברים	1,891	2,181	15.3%	1,523	1,793	17.7%	388	368	5.6%	80.6	82.2	1.6
	נשים	1,968	2,252	14.5%	1,380	1,703	23.4%	550	588	-6.5%	70.1	75.6	5.5
חרדים	סך הכול	256	390	52.4%	149	263	76.8%	107	127	18.5%	58.1	67.4	9.3
	גברים	131	197	50.9%	63	110	74.8%	68	87	28.6%	48.2	55.8	7.6
	נשים	125	193	54.0%	86	153	78.3%	39	40	1.2%	68.4	79.3	10.8
יהודים לא חרדים	סך הכול	2,809	2,984	6.2%	2,285	2,544	11.3%	524	440	-16.2%	81.3	85.3	3.9
	גברים	1,374	1,478	7.6%	1,164	1,288	10.7%	210	190	-9.7%	84.7	87.2	2.5
	נשים	1,435	1,506	4.9%	1,121	1,256	12.0%	314	250	-20.5%	78.1	83.4	5.3
ערבים	סך הכול	664	887	33.5%	357	537	50.6%	308	350	13.7%	53.7	60.6	6.9
	גברים	331	442	33.3%	248	337	36.1%	83	104	24.9%	74.8	76.4	1.6
	נשים	333	446	33.7%	109	200	83.5%	224	246	9.5%	32.7	44.9	12.2
אחרים	סך הכול	130	173	33.4%	113	151	33.6%	16	22	32.0%	87.4	87.5	0.1
	גברים	55	64	16.2%	49	57	16.9%	7	7	11.3%	88.2	88.7	0.5
	נשים	74	108	46.3%	64	94	46.4%	10	14	45.6%	86.7	86.8	0.0

אפשר לראות כי במחצית 2023 האוכלוסייה בגילים 25-66 כ-4.4 מיליון אנשים, כ-3.5 מיליון מהם הועסקו, שהיוו כ-78.8%. האוכלוסייה החרדית בגילים 25-66 מנתה 390,000 אלף אנשים, 263,000 מהם הועסקו, והם היוו כ-67.4%. האוכלוסייה הערבית בגילים 25-66 מנתה 887 אלף אנשים, 537 מהם הועסקו, והיוו כ-60.6%.

⁶ משרד העבודה, [שוק העבודה בישראל 2022](#), יוני 2023.

⁷ הל"מ"ס, [מעקב אחר יעדי תעסוקה ממשלתיים](#), 24 ביולי 2023.

בלוח 4 שלהלן מוצגים נתונים על הלא-מועסקים ושיעורם מכלל האוכלוסייה בגילים 25-66 לפי קבוצה.

לוח 4: מספר הלא-מועסקים ושיעורם מכלל האוכלוסייה לפי קבוצה (אלפים, גילים 25-66)⁸

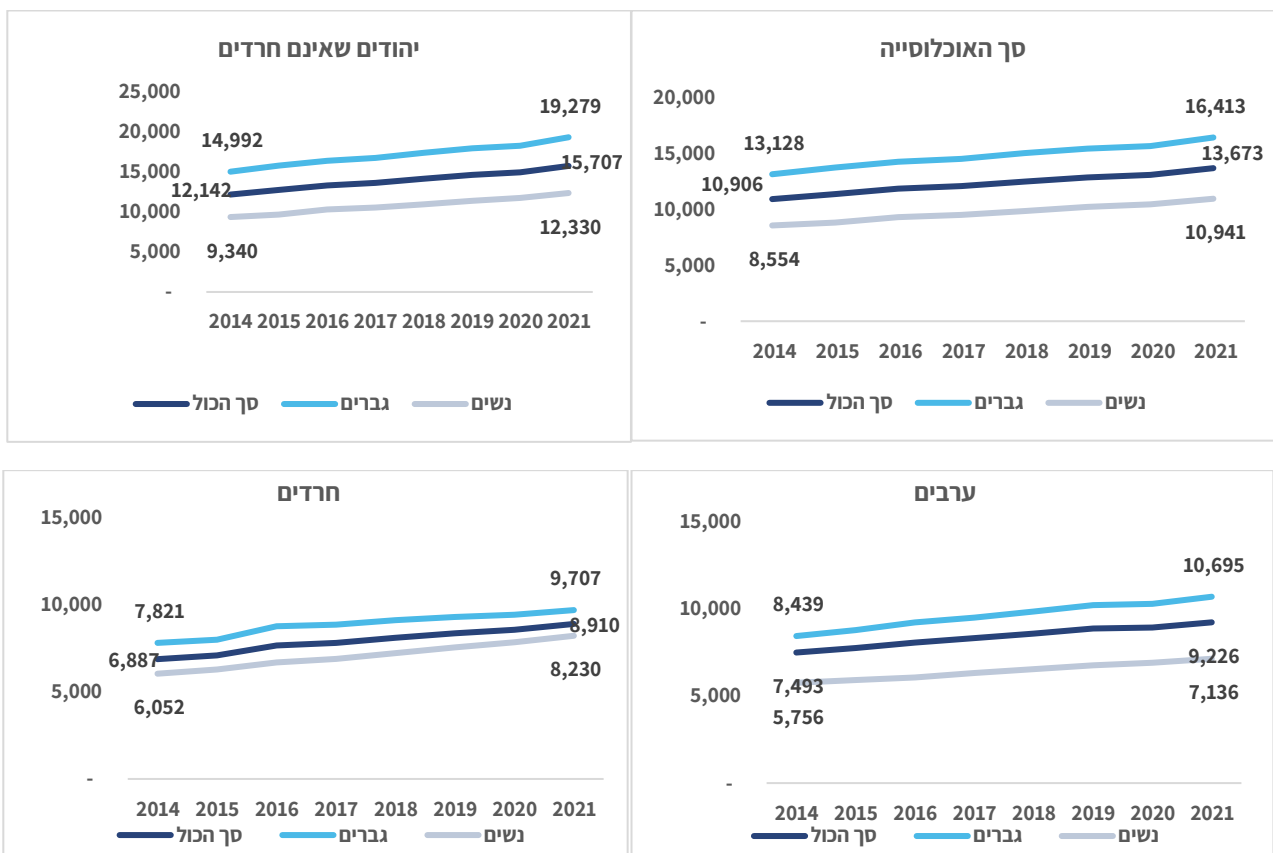
קבוצה	אוכלוסייה	%	לא מועסקים	%
יהודים לא חרדים	2,984	67.3%	440	46.9%
ערבים	887	20.0%	350	37.3%
חרדים	390	8.8%	127	13.6%
אחרים	173	3.9%	22	2.3%
סך הכול	4,433	100%	938	100%

אפשר לראות כי במחצית 2023 היקף הלא מועסקים היה **938,000**, **440,000** מהם יהודים לא חרדים, כ-47% מהיקף הלא מועסקים, לעומת כ-67%, משקלם באוכלוסייה; **350 אלף** ערבים, כ-37% מכלל הלא מועסקים לעומת כ-20%, משקלם באוכלוסייה, ו-**127 אלף** חרדים, כ-14% מכלל הלא מועסקים, לעומת כ-9%, משקלם באוכלוסייה.

3. השינוי בשכר לפי קבוצה באוכלוסייה

נתוני השכר לפי קבוצת אוכלוסייה כפי שאפשר לראות בתרשים 2 הם עד שנת 2021. בשנת 2022 השכר הממוצע עלה לעומת שנת 2021. בחודש מאי היה 12,324 ש"ח בחודש (ללא עובדים זרים) גבוה ב-**5.1%** לעומת השכר בחודש מאי 2021 – מעט גבוה יותר מהעלייה באינפלציה באותה תקופה (4.6%).

תרשים 2: השינוי בשכר לפי קבוצות אוכלוסייה בשנים 2014-2021⁹

⁸ ש.מ.

⁹ הלמ"ס, מעקב אחר יעדי תעסוקה ממשלתיים, יעדי תעסוקה ממשלתיים – הכנסות ותעסוקת נשים עם מוגבלות, 4 במאי 2023

מהתרשימים עולים הדברים הללו:

- השכר באוכלוסייה עלה בשנים 2014-2021 ב-25%, ל-13,673 ש"ח בחודש.
- השכר של נשים חרדיות עלה במהלך התקופה ב-36%, ל-8,230 ש"ח, שיעור הגידול הגבוה ביותר מבין הקבוצות והקבוצה היחידה שבה פער השכר הצטמצם – השכר בשנת 2021 היה 66.7% משכר נשים יהודית לא חרדיות, בהשוואה ל-64.8% בשנת 2014.
- השכר של גברים חרדים עלה ב-24%, ל-9,707 ש"ח. השכר בשנת 2021 היה 50.3% משכר גברים יהודים לא חרדים, בהשוואה ל-52.2% בשנת 2014.
- השכר של נשים ערביות הוא הנמוך ביותר – לאחר שעלה ב-24% ל-7,136 ש"ח. השכר בשנת 2021 היה 57.9% משכר נשים יהודית לא חרדיות, בהשוואה ל-61.6% בשנת 2014.
- השכר של גברים ערבים עלה ב-24% ל-10,695 ש"ח. השכר בשנת 2021 היה 55.5% משכר גברים יהודים לא חרדים, בהשוואה ל-56.3% בשנת 2014.

סיבות אפשריות לגידול בשיעורי תעסוקה במהלך 2023

אחרי היציאה מהקורונה אפשר להבחין בעלייה בשיעורי התעסוקה מעבר לרמה של שנת 2019. חלק מכך מיוחס גם לעלייה בביקוש במשק אשר הוביל, בין היתר, הן לגידול בביקוש לעובדים בעקבות היציאה מהקורונה והחזרה לשגרה והן לעלייה בשכר בשנתיים האחרונות.

אפשר להבחין בשתי קבוצות אוכלוסייה מרכזיות ששיעור התעסוקה שלהן עלה בשיעור חד בשנים 2022-2023. הקבוצה הראשונה היא **הנשים הערביות**, והיא ממשיכה את המגמה שקיימת בשני העשורים האחרונים. הקבוצה השנייה היא **הגברים החרדים**, שלאחר כמה שנים שבהן שיעור התעסוקה לא השתנה הוא החל לעלות בשנים 2022 ו-2023. יש שתי קבוצות של סיבות אפשריות לגידול בשיעורי התעסוקה במהלך 2023, סיבות הקשורות להתפתחות בשווקים וסיבות הקשורות למדיניות הממשלה, כמפורט להלן.

3.1 סיבות הקשורות להתפתחות בשווקים

העלאת הריבית: בתקופה שבין אפריל 2022 ליולי 2023 ריבית בנק ישראל עלתה מרמת שפל של 0.1% לרמה של 4.75%, והדבר הכביד במידה ניכרת על הוצאות משקי הבית ועשוי להוות תמריץ כלכלי לגידול בשיעורי התעסוקה. העלייה בריבית, בשילוב הגידול באינפלציה, הובילו לגידול בהחזר תשלומים על הלוואות צמודות. כך, לפי נתוני בנק ישראל, אצל כלל הלווים במשקי הבית עלה החזר החוב החודשי הכללי ב-816 ש"ח במהלך אפריל 2022-אפריל 2023, 600 ש"ח ממנו עבור תשלום המשכנתא. ככל שהמשכנתא ניטלה במועד מאוחר יותר העלייה בהחזר גדולה יותר (בין היתר בגלל עלייה במחיר הדירות, שהובילה לעלייה בגודל ההלוואה והסרת מגבלה על משקל הלוואות בריבית משתנה, שהביאו לגידול במשקלן מסך ההלוואות). כך, אצל לוויים שנטלו הלוואות בשנת 2021 עלה ההחזר הכולל ב-1,417 ש"ח, 1,047 ש"ח ממנו עבור המשכנתא.¹⁰

¹⁰ בנק ישראל, [דוח היציבות הפיננסית למחצית השנה הראשונה של 2023](#), עמ' 22-23, אוגוסט 2023.

יוקר המחיה: בשנת 2022 עלה מדד המחירים לצרכן ב-5.3% וב-12 החודשים שהסתיימו ביוני 2023 עלה המדד ב-4.2%. מוצרים ושירותים אשר גמישות הביקוש שלהם נמוכה יחסית, ומאפיינים משפחות גדולות (כמו באוכלוסייה החרדית), עלו בשיעור חד יחסית, לרבות שכר דירה ומוצרי מזון.¹¹

העלייה בשכר: שוק העבודה שהיה הדוק ערב הקורונה המשיך להיות הדוק אף יותר אחריו בעקבות העלייה בצריכה אחרי החזרה לשגרה. הביקוש לעובדים גרר עליית שכר בחלק מהענפים המאופיינים בשכר הגבוה גם כן, כמו בענף מידע ותקשורת (שהביקוש לעובדים בו האט לאחרונה) והשירותים הפיננסיים. ייתכן כי עליית השכר יצרה תמריץ כלכלי לכניסה של בלתי מועסקים לשוק העבודה, בייחוד לאור העלייה בהוצאות.

שינוי התנהגותי: ייתכן שבקרב אוכלוסיות הערבים והחרדים קיים תהליך מתמשך של התכנסות לדפוסי התנהגות של אוכלוסיית היהודים לא חרדים בשוק העבודה, לרבות בכל הקשור ללמידה ולשיעורי תעסוקה. כך לדוגמה, שימוש נפוץ יותר בטלפונים ניידים וחשיפה לכלי תקשורת עשויים להוביל אט-אט לשינויים התנהגותיים של הדור הצעיר ולתהליך של התכנסות.

עוד דוגמה לשינוי ההתנהגותי בא לידי ביטוי במחקר שפורסם לאחרונה על ידי המועצה הלאומית לכלכלה. בין הממצאים שעלו במחקר היה כי במהלך השנים ניכרת ירידה בשיעור הלומדים בישיבה שאינם עובדים במקביל בגיל כיתה י"ג (מכ-80% בתחילת שנות ה-2000 לכ-60% בשנת 2019), ובד בבד עלה שיעור העובדים וגם לומדים ובשיעור העובדים שאינם לומדים. שיעורי ההתמדה בישיבה של השנתונים הצעירים נמוכים בהרבה מאלה שבעבר.¹²

3.2 סיבות הקשורות למדיניות הממשלה

השכלה גבוהה: גידול במספר סטודנטים ערבים וחרדים בהשכלה הגבוהה בשנים האחרונות הוביל לעלייה בשיעורי תעסוקה, בעיקר תעסוקה איכותית, בקבוצות אוכלוסייה אלו. חלקם של הערבים הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה עלה ל-19.2% בשנת הלימודים תשפ"ב (2021/22), לעומת 10% בשנת הלימודים תש"ע (2009/2010). בשנת הלימודים תשפ"ב (2023/2024) חלקם של החרדים מכלל הסטודנטים היה 4.3%, כ-13,000 סטודנטים, יותר מפי שלושה משנת הלימודים תש"ע.¹³

מכללות טכנולוגיות (מה"ט): במכללות הטכנולוגיות שמופקדות על הכשרתם של הנדסאים וטכנאים חל גידול במספר הלומדים. בחמש השנים שבין שנת הלימודים תשע"ח (2017-2018) לשנת הלימודים תשפ"ב (2021-2022) עלה מספרם של הלומדים בהכשרות מקצועיות ב-20% ל-34.7 אלף. כרבע מהם ערבים ו-21% חרדים. במסגרת תקציב המדינה לשנים 2023-2024, משרד העבודה יצא בתוכנית חומש לעידוד לימודי הנדסאות בקרב גברים ונשים מהמגזר החרדי בסך של יותר מ-500 מיליון שקלים.¹⁴

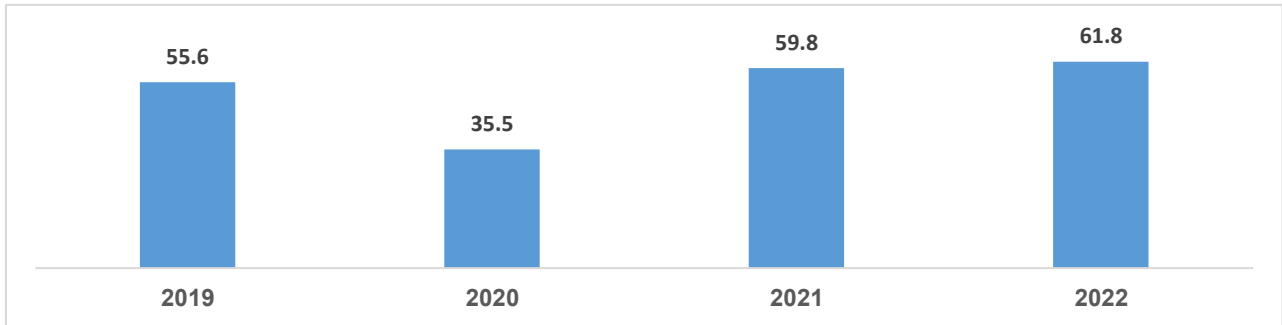
¹¹ הלמ"ס, [מדד המחירים לצרכן לחודש יוני 2023](#), 14 ביולי 2023; [מדד המחירים לצרכן דצמבר 2022 וסיכום 2022](#), 15 בדצמבר 2022. ¹² משרד ראש הממשלה, המועצה הלאומית לכלכלה, מעברים של גברים חרדים במערכת החינוך ואחריה, נעם זוסמן ואברהם זופניק, דצמבר 2022.

¹³ הלמ"ס, [השכלה גבוהה בישראל – נתונים נבחרים לשנת הלימודים תשפ"ב \(2021/22\) לרגל פתיחת שנת הלימודים האקדמית](#), 20 באוקטובר 2023, [סטטיסטיקל 189 השכלה גבוהה בישראל תש"ע-תשפ"א 2009/2010-2022/22](#), 2 במרץ 2022.

¹⁴ משרד העבודה, [אושר תקציב משרד העבודה לשנת 2023-2024 עם תוספת תקציבית של למעלה ממיליארד ש"ח](#), 28 בפברואר 2023.

הכשרות מקצועיות: ייתכן כי חלק מהעלייה בשיעורי התעסוקה נובע גם מעלייה במשתתפים בהכשרות המקצועיות באגף להכשרה מקצועיות של משרד העבודה, אם כי בשנים האחרונות העלייה איטית יחסית. בתרשים 3 שלהלן מוצג מספר המשתתפים בהכשרות מקצועיות בשנים 2019-2022.

תרשים 3: מספר המשתתפים בהכשרות מקצועיות בשנים 2019-2022 (באלפים)¹⁵

אפשר לראות כי בשנת 2022 היו כ-61.8 אלף משתתפים, בשנת 2021 היו כ-59.8 אלף משתתפים – עלייה בהשוואה לשנת 2020 שבה מספר המשתתפים היה 35.5 אלף עקב הקורונה, וגבוה במקצת בהשוואה לשנת 2019, כ-55.6 אלף משתתפים. אחד השינויים הבולטים במשתתפים בהכשרות הוא **עלייה בחלקן של הכשרות בשיתוף עם המעסיקים**, כ-12 אלף איש בשנת 2022 – עלייה של פי 2.3 לעומת 2021. הכשרות בשיתוף עם המעסיק במימון חלקי של המדינה מאפשרות שילוב בין דרישות שוק העבודה להשתתפות בהכשרה וכניסה חלקה יותר של אלה לשוק העבודה.¹⁶ בסקר שנערך בשנת 2021 נמצא כי שיעור התעסוקה בקרב אלה שסיימו הכשרות מקצועיות הסתכם ב-89%, שלוש שנים מסיום הלימודים (כלומר בקרב בוגרי 2018-2020). שיעור העבודה במקצוע הנלמד היה 67%.¹⁷

תעסוקת אוכלוסיות: מספר המשתתפים בתוכניות של תעסוקת אוכלוסיות שנועד לשלב ולגוון אוכלוסיות שונות בשוק העבודה כמו חרדים ערבים, אנשים עם מוגבלות, הורים יחידים, בני 45 ויותר, ואחרים עלה לכמעט 60 אלף בשנת 2022 – כ-40% יותר משנת 2021.¹⁸

סיוע להורים: כלי ממשלתי נוסף המאפשר את קידום תחום התעסוקה הוא באמצעות הגדלת היצע מעונות היום, המשפחתונים והצהרונים, בין היתר, על ידי הגדלת היצע המסגרות האלה ועל ידי סבסוד שהות הילדים במסגרות. כלי זה מאפשר לאימהות לילדים בגיל הרך להשתלב בהכשרה מקצועית ובשוק העבודה. התקציב לסבסוד שהיית תינוקות ופעוטות הסתכם בשנת 2021 בכמיליארד ש"ח, דומה לזה של 2019 ו-7% פחות מזה של 2020.¹⁹

הרחבת נקודות זיכוי לאבות: אישור חקיקה על מתן נקודות זיכוי לאבות לילדים בגילים 13-17 החל מינואר 2024 עשוי להוות תמריץ נוסף לכניסה לשוק העבודה.²⁰

¹⁵ משרד העבודה, [שוק העבודה בישראל 2022](#), יוני 2023, [שוק העבודה בישראל 2021](#), מאי 2022,

¹⁶ להרחבה: נתן שבע, [מעבר ההכשרות מקצועיות בדגש על חרדים וערבים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 27 בדצמבר 2021.

¹⁷ משרד העבודה, [שוק העבודה בישראל 2022](#), יוני 2023, [שוק העבודה בישראל 2021](#), מאי 2022,

¹⁸ משרד העבודה, [שוק העבודה בישראל 2022](#), יוני 2023

¹⁹ ש.ם.

²⁰ רשות המיסים, הודעה לעיתונות, [הממשלה אישרה: החל משנת 2024 נקודת זיכוי נוספת להורים לילדים בגילאי 6-17](#), 19 במרץ 2023

הגדלת מענק עבודה לאבות: אישור חקיקה על השוואת סכום מענק העבודה לאבות לסכום שניתן לאימהות, אשר גבוה ב-50%, החל מינואר 2024, עשויה להוות תמריץ נוסף לכניסה לשוק העבודה.²¹

4. סיכום

מהנתונים אפשר ללמוד כי בשנת 2022 ובמחצית 2023 חל גידול בשיעור התעסוקה במשק, בעיקר של גברים חרדים ושל נשים ערביות. נראה כי הסיבות העיקריות לגידול בשיעור התעסוקה קשורות להתפתחות בשווקים ופחות ליישום כלי מדיניות על ידי הממשלה. בהקשר זה, בדוח מבקר המדינה מחודש מרץ 2021 פורט מצב ההכשרות המקצועיות בשנת 2020, ולהלן הממצאים העיקריים:²²

- מערך ההכשרות מבוזר וחלקיו על פי רוב אינם מתואמים ביניהם בהיבטים מרכזיים.
- קורסים במקצועות דומים כוללים תוכן פדגוגי שונה; אין בנמצא אתר אחד המרכז עבור הציבור את כלל אפשרויות ההכשרה ואין הליך מאוחד של אבחון הכוון וגיוס.
- אין גורם אחד המרכז את תחום הלמידה למבוגרים והמוביל את נושא המיומנות הנדרשות לשוק העבודה.
- אין הליך מוסדר של התייעצות עם מעסיקים ברמה הענפית כדי ללמוד על התפתחויות בשוק.

יש לציין כי מאז חלו כמה שינויים במערך ההכשרות המקצועיות. כך, בהצעת התקציב של משרד הכלכלה והתעשייה לשנות הכספים 2021-2022 מצוין כי "יפותחו קורסי הכשרות חדשים, שיופעלו בשיתוף הדוק עם מעסיקים לשם התאמת תוכני הלימוד והיקף ההכשרות לצורכי המשק".²³ לפי החלטה 93 של הממשלה ה-37, הוקם משרד העבודה וזרוע עבודה עבר ממשרד הכלכלה והתעשייה למשרד העבודה, אולם ללא הכשרת מבוגרים ומעסיקים באגף להכשרה מקצועית אשר נותר במשרד הכלכלה והתעשייה.²⁴ בהצעת התקציב לשנים 2023-2024 של משרד הכלכלה והתעשייה מפורטות תוכניות בתחום ייעול והרחבת מערך ההכשרות המקצועיות, שילוב המגזר הערבי בתעסוקה ועידוד תעסוקה חרדים.²⁵

עם זאת, נראה שחלוקת הסמכויות בתחום בין שני המשרדים עשויה להקשות על ניהול יעיל ואחיד של מדיניות הכשרות מקצועיות. גם בדוח עיקרי תוכניות העבודה לשנת 2023 של ממשלת ישראל מאושש חשש זה כי התמשכות חלוקת הסמכויות עלולה לפגוע במספר המשתתפים בהכשרות השנה. בדוח מצוין כי "לאור התמשכות התהליכים בנוגע לחלוקת הסמכויות בין משרד העבודה לבין משרד הכלכלה בקשר להכשרות המקצועיות יש צפי כי בשנת 2023 תחול ירידה בהיקף ההכשרות שיבוצעו". וגם "לצד עלייה צפויה בהכשרות הנדסאים וטכנאים, הפעילות הממשלתית בתחום ההכשרה המקצועית הינה בדיון ממשלתי, בהתאם ייתכן כי מספר המוכשרים בפועל יקטן עבור שנה זו".²⁶

²¹ שם.

²² מבקר המדינה, דוח שנתי 71 ב', [למידה לאורך החיים והכשרה מקצועית למבוגרים – התאמתן לשוק העבודה המשתנה](#), 15 במרץ 2021.

²³ הצעת התקציב לשנות הכספים 2021-2022, [משרד הכלכלה והתעשייה](#), אוגוסט 2021.

²⁴ משרד ראש הממשלה, החלטה 93 של הממשלה ה-37, [הקמת משרד העבודה; שינוי בחלוקת התפקידים בממשלה; העברת שטחי פעולה בין משרדים](#), 29 בינואר 2023.

²⁵ משרד האוצר, [הצעת התקציב של משרד הכלכלה והתעשייה לשנות הכספים 2023-2024](#), מרץ 2023.

²⁶ משרד ראש הממשלה, [עיקרי תוכניות העבודה לשנת 2023](#), תמוז התשפ"ג

יש לבחון ברבעונים הקרובים אם מגמת הגידול בשיעורי התעסוקה נמשכת גם בעתיד, זאת לאור החלטות ממשלה על תקצוב לא מועסקים ללא תבחיני תעסוקה אשר עשויים להאט את המגמה. כך, בדוח אגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר שפורסם במאי השנה נכתב כי "ההחלטות שמקודמות במסגרת ההסכמים הקואליציוניים צפויות להפחית את מידת השילוב של הגברים החרדים בשוק העבודה ואת פוטנציאל ההשתכרות שלהם. כך, הגדלת תקציב החינוך שאינו רשמי צפויה להוביל להסטת תלמידים למוסדות שמלמדים לימודי ליבה בהיקפים נמוכים יותר או שאינם מלמדים ליבה כלל, ובכך צפויה להמשיך ולהעמיק את הירידה ברמות ההשכלה של הגברים החרדים. דבר זה צפוי בשלב מאוחר יותר להפחית את פוטנציאל ההשתכרות ושיעורי התעסוקה של אותם תלמידים. כמו כן, הגדלת קצבאות האברך והפעלת תוכניות סיוע כמו מתן תלושי מזון – ללא מבחני מיצוי כושר השתכרות, בשווי של מאות שקלים בחודש, מהוות תמריץ שלילי משמעותי לתעסוקה וצפויות אף הן להפחית את ההשתלבות של הגברים החרדים בשוק העבודה".²⁷

²⁷ משרד האוצר, [על רמות ההשכלה של צעירים והשלכותיהן על צמצום הפערים בשוק העבודה](#), מאי 2023.